

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ – ΕΣΠΑ

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΠΠ & ΔΕ

Αθήνα, 26/03/2014

Αρ. Πρωτ.: 14415/ΕΥΘΥ 378

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Ταχ. Δ/ση : Νίκης 10, Σύνταγμα

Ταχ. Κώδικας : 105 63

Πληροφορίες: Β. Οικονόμου

Τηλ. : 210- 3742035

Fax : 210- 3742060

E-mail : siss@mpec.gr

Προς: Ως πίνακας αποδεκτών

Θέμα: Παροχή διευκρινίσεων ως προς τις μικτές συμβάσεις

Σε συνέχεια ευρημάτων της ΕΔΕΛ σχετικά με τις μικτές δημόσιες συμβάσεις και προκειμένου να γίνεται ορθός χαρακτηρισμός μιας σύμβασης που συχνά έχει μικτό χαρακτήρα έργου, προμηθειών και υπηρεσιών από τους φορείς διαχείρισης, στο πλαίσιο του προληπτικού ελέγχου τους, και προς αποφυγή δημοσιονομικών διορθώσεων, θα θέλαμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

A. Ορισμοί

1. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 β του πδ 60/2007 (ΦΕΚ Α' 64):

«**Δημόσιες συμβάσεις έργων**» είναι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση, είτε συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση, εργασιών που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι ή ενός έργου, είτε ακόμη την πραγματοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, ενός έργου το οποίο ανταποκρίνεται στις επακριβώς οριζόμενες από την αναθέτουσα αρχή ανάγκες. Ως **“έργο”**, νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών πολιτικού μηχανικού που προορίζεται να πληροί αυτό καθαυτό μια οικονομική ή τεχνική λειτουργία».

Όπως περαιτέρω έχει διευρυνθεί νομολογιακά, δημόσιο έργο, από τεχνικής απόψεως, αποτελεί ένα σύνολο πράξεων και εργασιών που διενεργούνται από δημόσιους φορείς το οποίο κατατείνει στην κατασκευή, επισκευή, επέκταση, ανακαίνιση ή συντήρηση έργου, απαιτεί, λόγω της πολυπολοκότητάς του, εξειδικευμένη τεχνική γνώση και επέμβαση, προορίζεται να επιτελεί καθ' εαυτό μία οικονομική και τεχνική λειτουργία επιφέροντας ένα άρτιο λειτουργικό αποτέλεσμα ενώ συνδέεται άμεσα με το έδαφος ή το υπέδαφος κατά τρόπο διαρκή και σταθερό (βλ. άρθρο 1 παρ. 3 ν. 3669/08, ΦΕΚ Α' 116, και ενδεικτικά Ελεγκτικό

Συνέδριο VII Τμήμα Πράξη 419/2010 και VI Τμήμα Πράξη 895/12 με επιπλέον παραπομπές εκεί).

2. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.2 γ (εδ. α-β) του πδ 60/2007:

«"Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών" νοούνται οι συμβάσεις, πλην αυτών του στοιχείου β), οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-πώληση, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων. Σύμβαση, η οποία έχει ως αντικείμενο την προμήθεια προϊόντων και καλύπτει, παρεμπιπτόντως, εργασίες τοποθέτησης και εγκατάστασης, θεωρείται ως "σύμβαση προμηθειών"».

Επιπλέον το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 2286/1995 (ΦΕΚ Α' 19) ορίζει ότι: «Προμήθειες του δημοσίου τομέα είναι συμβάσεις από επαχθή αιτία, που συνάπτονται εγγράφως μεταξύ ενός προμηθευτή αφ' ενός και των φορέων που ορίζονται στην παρ. 1 αφ' ετέρου και έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση και τη μίσθωση αγαθών. Επίσης, θεωρούνται προμήθειες του δημοσίου τομέα και οι συμβάσεις ανάθεσης εκτελέσεως εργασιών, εγκατάστασης, συντήρησης, μεταφοράς ή και άλλων εργασιών που σχετίζονται με την προμήθεια των ανωτέρω αγαθών, εφόσον όμως η αξία αυτών υπερβαίνει την αντίστοιχη των εργασιών».

3. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.2 δ (εδ.α-γ) του πδ 60/2007:

«"Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών" είναι οι δημόσιες συμβάσεις, πλην των δημοσίων συμβάσεων έργων ή προμηθειών, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στο Παράρτημα II.

Δημόσια σύμβαση, η οποία έχει ως αντικείμενο ταυτοχρόνως προϊόντα και υπηρεσίες που αναφέρονται στο Παράρτημα II, θεωρείται ως «δημόσια σύμβαση υπηρεσιών», εφόσον η αξία των συγκεκριμένων υπηρεσιών υπερβαίνει την αξία των προϊόντων που περιλαμβάνονται στη σύμβαση.

Δημόσια σύμβαση, η οποία έχει ως αντικείμενο υπηρεσίες που αναφέρονται στο παράρτημα II και η οποία δεν περιλαμβάνει δραστηριότητες που αναφέρονται στο παράρτημα I παρά μόνο παρεμπιπτόντως σε σχέση με το κύριο αντικείμενο της σύμβασης, θεωρείται ως δημόσια σύμβαση υπηρεσιών».

4. Τέλος κατά το άρθρο 21 του πδ 60/07:

«Οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο υπηρεσίες αναφερόμενες στο Παράρτημα II Α και υπηρεσίες αναφερόμενες στο Παράρτημα II Β, συνάπτονται σύμφωνα με τα άρθρα 22 έως 37 και 40 έως 55, όταν η αξία των υπηρεσιών του Παραρτήματος II Α υπερβαίνει την αξία των υπηρεσιών του Παραρτήματος II Β. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η σύμβαση συνάπτεται σύμφωνα με τα άρθρα 53 και 29 παράγραφος 4.»

Β. Διευκρίνιση εννοιών

Καταρχήν, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι, όπως έχει κριθεί νομολογιακά τόσο κατά το ενωσιακό όσο και κατά το εθνικό δίκαιο, ο ορισμός μιας δημόσιας σύμβασης ως σύμβασης έργου, προμηθειών ή υπηρεσιών ανάγεται στο κοινοτικό δίκαιο και δεν εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό αυτής με βάση την εθνική νομοθεσία (βλ. C-382/05 Επιτροπή κατά Ιταλίας σκ. 30, ΣτΕ 77/2010 και 2387/2009, ΔΕΦΑΘ 210/2011).

Στη συνέχεια, αναλύοντας περαιτέρω τα προαναφερόμενα άρθρα της Οδηγίας, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

I. Μικτές συμβάσεις δημοσίου έργου και προμηθειών ή παροχής υπηρεσιών

1. **Έργο-προμήθειες:** Όταν μια σύμβαση περιλαμβάνει **τόσο στοιχεία δημόσιας σύμβασης έργου όσο και στοιχεία δημόσιας σύμβασης προμηθειών**, εκείνο που καθορίζει ποιές είναι οι εφαρμοστέες διατάξεις, σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 2 παρ. 2 γ εδ.β του πδ 60/07, είναι **το στοιχείο της σύμβασης που είναι κύριο** (βλ. C-331/92 Gestion Hotelera Internacional Sa κ.λπ. σκ. 23-29, C-220/05 Jean Haugroux κ.λπ. σκ. 37-41, C-412/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας σκ. 47-52 κ.ά.). Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του κυρίου αυτού αντικειμένου, όπως επιπροσθέτως συμπληρώνει η αριθμ. 2387/2009 ΣτΕ, η αξία των παροχών που συμφωνήθηκαν αποτελεί, εφόσον έχει οριστεί χωριστή τιμή για τις επί μέρους παροχές, στοιχείο εκτιμήσεως.

Τονίζουμε παράλληλα ότι αν και ο ορισμός του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 2286/1995 για τις μικτές συμβάσεις προμηθειών και έργων, σε αντιδιαστολή με το προαναφερόμενο άρθρο του πδ 60/07, θέτει ως κριτήριο νομικού χαρακτηρισμού αυτών το απλό οικονομικό κριτήριο, ήτοι της αξίας της κάθε σύμβασης, ωστόσο, με την γνωμοδότηση του ΝΣΚ 37/2005 κρίθηκε ότι εκείνο που θα πρέπει να εφαρμοστεί σ' αυτή την περίπτωση, σύμφωνα και με τη λοιπή νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, είναι «*το κριτήριο του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης με βάση το σκοπό αυτής, πολλάκις δε σε συνδυασμό και με το οικονομικό κριτήριο προφανώς γιατί στις περισσότερες των περιπτώσεων τα κριτήρια αυτά συμβαδίζουν*» (σκ. ΙΙ.4. με περαιτέρω παραπομπές εκεί).

2. **Έργο- υπηρεσίες:** Και στην περίπτωση δημόσιας σύμβασης που **αφορά την εκτέλεση έργου και την παροχή υπηρεσιών**, το άρθρο 1 παρ. 2 δ εδ.γ του πδ 60/07 χρησιμοποιεί ως κριτήριο οριοθέτησης, επίσης, το κριτήριο του **κυρίου αντικειμένου της συγκεκριμένης σύμβασης** (C-300/07 Orthopädie Schuhtechnik σκ. 62-63).

Επισημαίνουμε πάντως ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να χωρεί αντικειμενική θεώρηση της συμβάσεως στο σύνολό της, αφού μόνο με τον τρόπο αυτό μπορεί να κριθεί, όχι μόνο ποσοτικά αλλά και ποιοτικά, ποιο είναι το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως (ΣτΕ 2387/2009).

II. Μικτές συμβάσεις με αντικείμενο προμήθεια προϊόντων και παροχή υπηρεσιών

Από την άλλη πλευρά, οσάκις μια μικτή δημόσια σύμβαση έχει ως **αντικείμενο συγχρόνως την προμήθεια προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών**, το εφαρμοστέο κριτήριο για να κριθεί αν η σύμβαση πρέπει να θεωρηθεί ως σύμβαση προμηθειών ή ως σύμβαση υπηρεσιών είναι **η αξία των προϊόντων και των υπηρεσιών** που καλύπτει η σύμβαση. Το προαναφερόμενο κριτήριο του άρθρου 2 παρ.2δ εδ.β του πδ 60/07, έχει χαρακτήρα ποσοτικό, αναφέρεται δηλαδή συγκεκριμένα στην αξία της αντιπαροχής που οφείλεται ως αμοιβή της συνιστώσας «προϊόντα» και της συνιστώσας «υπηρεσίες» που ενσωματώνει η συγκεκριμένη σύμβαση (C-107/98 Teckal Srl σκ. 37-38, C-300/07 Orthopädie Schuhtechnik σκ. 61, C-323/07 Termoraggi SpA σκ. 15, C-340/04 Carbotermo SpA σκ. 31).

III. Μικτές συμβάσεις με αντικείμενο παροχή υπηρεσιών του Παραρτήματος II.A και υπηρεσιών του Παραρτήματος II.B

Τέλος, ο προσδιορισμός του συστήματος που διέπει τις **δημόσιες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, οι οποίες απαρτίζονται εν μέρει από υπηρεσίες εμπίπτουσες στο παράρτημα II A και εν μέρει από υπηρεσίες του παραρτήματος II B του πδ 60/07**, δεν εξαρτάται από το κύριο αντικείμενο των συμβάσεων, αλλά γίνεται σύμφωνα με το σαφέστατο κριτήριο που καθορίζει το άρθρο 21 του πδ 60/07. Και το κριτήριο αυτό προσδιορισμού του καθεστώτος που διέπει μια σύμβαση απαρτιζόμενη από διάφορες υπηρεσίες, στηρίζεται στη **σύγκριση της αξίας των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο παράρτημα II A με την αξία των υπηρεσιών του παραρτήματος II B** (βλ. C-411/2000 Felix Swoboda GmbH σκ. 52-53).

Γ. Ενδεικτική νομολογία

1. Σύμφωνα με το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών (αριθμ. 210/2011) σύμβαση εκτελέσεως δημοσίου έργου αποτελεί η σύμβαση **«Συντήρηση και άρση βλαβών Εγκαταστάσεων Φωτεινής Σηματοδότησης» που περιλαμβάνει μεν στοιχεία συμβάσεως παροχής υπηρεσιών, λόγω εργασιών συντήρησης, αλλά «κατά τον προέχοντα χαρακτήρα της έχει ως κύριο αντικείμενο εργασίες, όπως της μηνιαίας άρσεως βλαβών σηματοδοτικής εγκαταστάσεως αλλά και του καλωδιακού δικτύου τηλεχειρισμού (χαμηλής) φωτεινής σηματοδότησης, προμήθεια και εγκατάσταση-τοποθέτηση σηματοδοτών (ανηρτημένων- απλών), ιστών, πινακίδων, αποξίλωση, μετατόπιση αυτών, προμήθεια, τοποθέτηση, σύνδεση, αποσύνδεση καλωδίων και σωλήνων διαφόρων τύπων, προμήθεια και τοποθέτηση διατάξεων τυφλών, κατασκευές και επισκευές φρεατίων, προμήθεια και τοποθέτηση πλακών πεζοδρομίων, προχύτων κρασπέδων, εργασίες ασφαλομίγματος».**

2. Κατά την αριθμ. 797/2004 ΣΤΕ (Ασφ) «Επειδή ο εν λόγω διαγωνισμός έχει ως κύριο αντικείμενο τη μελέτη και κατασκευή του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων ΒΔ Ν. Θεσσαλονίκης και της οδού πρόσβασης, ενώ η επιπλέον υποχρέωση του αναδόχου για δοκιμαστική λειτουργία του έργου έχει, κατά τα συναγόμενα από τη διακήρυξη, παρεπόμενο χαρακτήρα. Υπό τα δεδομένα αυτά, η σύμβαση, στη σύναψη της οποίας αποβλέπει ο επίδικος διαγωνισμός, έχει προεχόντως χαρακτήρα συμβάσεως δημοσίου έργου (ΕπΑν 135/2001, 438/2002)..».
3. Σύμφωνα με την αριθμ. 299/2009 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του ΣΤΕ: «Επειδή, από το τεύχος «Τεχνική Περιγραφή» της Διακήρυξης προκύπτει ότι αντικείμενο του επίμαχου διαγωνισμού είναι η εφαρμογή προγράμματος αποχιονισμού σε οδικούς άξονες... ενώ... το συμβατικά αντικείμενο συνίσταται σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για την αντιμετώπιση χιονοπτώσεων και στην δημιουργία κατάλληλων σταθμών στους οποίους θα υπάρχουν τα κατάλληλα μηχανήματα προς τούτο. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι ο προέχων χαρακτήρας της συμβάσεως που θα υπογραφεί με βάση την επίδικη προκήρυξη είναι εκείνος της συμβάσεως παροχής υπηρεσιών αποχιονισμού με μίσθωση μηχανημάτων, προσφορά εργασίας χειριστών και κατάθεση σχεδίου αποχιονισμού. Πρόκειται δηλαδή για δημόσια σύμβαση υπηρεσιών [πρβλ. Κανονισμό 251/2003 της Επιτροπής της 16 Δεκεμβρίου 2003 ... στον οποίο προσδιορίζεται ότι οι υπηρεσίες αποχιονισμού με κωδικό CPV 90212000-6 αντιστοιχούν στην κατηγορία 16 των συμβάσεων υπηρεσιών με τίτλο «Υπηρεσίες αποκομιδής απορριμμάτων, υπηρεσίες αποχέτευσης και συναφείς υπηρεσίες» του Παραρτήματος ΙΙ της προμηθεύσης οδηγίας 2004/18]. Δεν ασκεί δε επιρροή σε ό,τι αφορά τον χαρακτήρα της επίμαχης συμβάσεως το γεγονός ότι μέσα στα πλαίσια των υπηρεσιών αποχιονισμού που καλείται να προσφέρει ο ανάδοχος, προβλέπεται και η εκ μέρους του δημιουργία σταθμών τοποθέτησεως μηχανημάτων...».
4. Παράλληλα η αριθμ. 2387/2009 απόφαση του ΣΤΕ έκρινε μία σύμβαση με μικτό χαρακτήρα, έργου, προμηθειών και υπηρεσιών καταλήγοντας ότι: «Και ναι μεν η αξία των εργασιών που περιλαμβάνονται στην σύμβαση καθώς και η παροχή υπηρεσιών υπολείπονται ουσιαδώς της αξίας των μηχανημάτων που συνθέτουν το σύστημα ασφαλάτωσης (τα οποία πάντως δεν μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα, χωρίς δηλαδή να γίνουν ειδικές εργασίες τοποθέτησης), πλην ο προέχων χαρακτήρας της συμβάσεως αυτής δεν είναι η προμήθεια μηχανημάτων ασφαλάτωσης ούτε η παροχή των συναφών υπηρεσιών, οι οποίες έχουν παρεπόμενο χαρακτήρα, αλλά η κατασκευή ενός πλήρους λειτουργικού έργου, το οποίο επιτελεί μία τεχνική λειτουργία ως προϊόν των εργασιών που θα εκτελεσθούν και οι οποίες θα συνθέσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ασφαλάτωσης που όταν εκτελεσθεί η σύμβαση, και τεθεί σε παραγωγική λειτουργία, θα μπορεί να παράγει πόσιμο νερό από την θάλασσα. Για την κατασκευή και εγκατάσταση του συστήματος αυτού, η διακήρυξη του επίδικου διαγωνισμού

προβλέπει την εκτέλεση εργασιών (υδρογεωτρήσεις, κατασκευή σωληνώσεων για την σύνδεση των μηχανημάτων με τα δίκτυα κλπ), οι οποίες υπάγονται στην έννοια του δημοσίου έργου. Η εκτέλεση των εργασιών αυτών είναι απαραίτητη για τη θέση του συστήματος ασφαλάτωσης σε παραγωγική λειτουργία, για την εκπλήρωση δηλαδή του ολοκληρωμένου τεχνικού αποτελέσματος, στο οποίο απέβλεψε ο καθ' ου δήμος με την προκήρυξη του διαγωνισμού. Υπό τα δεδομένα, επομένως, αυτά, η εν λόγω σύμβαση έχει χαρακτήρα, προεχόντως, δημοσίας συμβάσεως έργου». Και αντίθετη μειοψηφία που τη θεωρεί, κατά τον προέχοντα χαρακτήρα της, ως σύμβαση προμήθειας.

5. Τέλος, κατά την αριθμ. 37/2005 γνωμοδότηση του ΝΣΚ η δημιουργία ευρυζωνικών δικτύων οπτικών ινών που αποτελείτο από τα ακόλουθα υποέργα: α. χρωματουρικές εργασίες που δεν υπερβαίνουν το 40% του συνολικού προϋπολογισμού, β. προμήθεια και εγκατάσταση υλικών δικτύου οπτικών ινών, γ. προμήθεια ενεργού δικτυακού εξοπλισμού, δ. προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού κόμβων δικτύου οπτικών ινών και στ. υπηρεσίες συντήρησης του ανωτέρω, κρίθηκε ως εξής: «Για τον χαρακτηρισμό μιας δημόσιας σύμβασης ως σύμβασης έργου ή προμήθειας δεν μπορεί να αποτελέσει κριτήριο ούτε η συμβολή στην ανάπτυξη της χώρας, δεδομένου ότι σ' αυτήν μπορεί να αποσκοπούν και οι προμήθειες και τα έργα ... ούτε ο τρόπος εγκατάστασης του προμηθευόμενου υλικού, δεδομένου ότι η στερεά σύνδεση με το έδαφος κ.λ.π. σπαντάται και στις συμβάσεις προμηθειών και αυτό παρά το γεγονός ότι έχουν εκδοθεί και αποφάσεις δικαστηρίων που δέχονται το κριτήριο αυτό (II.B.3). Εκείνο που γίνεται δεκτό «και με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων» είναι «το κριτήριο του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης με βάση το σκοπό αυτής..., πολλάκις δε σε συνδυασμό και με το οικονομικό κριτήριο προφανώς γιατί στις περισσότερες των περιπτώσεων τα κριτήρια αυτά συμβαδίζουν» (II.4). Επομένως το εν λόγω φυσικό αντικείμενο «ναι μεν περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, και την τοποθέτηση οπτικών ινών στο έδαφος και ετέρου τμήματος του εξοπλισμού υπέργεια, πλην όμως κύριο αντικείμενο και σκοπός του έργου δεν είναι η εκσκαφή και τοποθέτηση του εξοπλισμού...» (II.A.1). Κατά συνέπεια πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διενέργεια του προαναφερόμενου διαγωνισμού διέπεται από τις περί προμηθειών του δημοσίου τομέα σχετικές διατάξεις και όχι από αυτές περί εκτέλεσης δημοσίων έργων. Το γεγονός ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης προμήθειας ένα μικρό μέρος του προϋπολογισμού θα αναλωθεί, εκ των πραγμάτων, για την συντήρηση του υπό προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού.. δεν επηρεάζει τον ανωτέρω χαρακτήρα της σύμβασης ως σύμβασης προμήθειας. Αυτό γιατί η εν λόγω παροχή υπηρεσιών συνάπτεται με την εκπλήρωση της συμβατικής υποχρέωσης του προμηθευτή για ικανοποιητική και αποδοτική λειτουργία του υπό προμήθεια δικτύου» (II.4.5).

Σε συνέχεια όλων των ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι ο χαρακτηρισμός μιας σύμβασης που συχνά έχει μικτό χαρακτήρα έργου, προμηθειών και υπηρεσιών, θα πρέπει να γίνεται πάντοτε ad hoc, υπό το φως των συγκεκριμένων τεχνικών προδιαγραφών και της ανάλυσης των

απαιτούμενων κάθε φορά εργασιών. Επομένως, η αναθέτουσα αρχή καθώς και η αρμόδια διαχειριστική αρχή θα πρέπει κάθε φορά να κρίνουν, με βάση την προκήρυξη, τις τεχνικές προδιαγραφές και τα λοιπά στοιχεία, εάν το υπό εξέταση υποέργο αποτελεί εν τέλει έργο, προμήθεια ή υπηρεσία. Σε κάθε περίπτωση η όποια κρίση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ειδικότερα της οικονομικότητας, που επιβάλλει την εκπλήρωση των σκοπών του φορέα με την κατά το δυνατόν ελάχιστη επιβάρυνση του προϋπολογισμού (βλ. αποφάσεις αριθμ. 794/2012 και 2490/2012 του Τμήματος VI του Ελεγκτικού Συνεδρίου).

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε επιπρόσθετη διευκρίνιση.

Ο Προϊστάμενος της ΕΥΘΥ

α/α

Δημήτριος Φακίτσας

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΚΣΗΣ
Κ.Α.Α

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Εσωτερική Διανομή

- Γρ. Υπουργού, κ. Χατζηδάκη
- Γρ. Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ κ. Γ. Γιαννούση (ηλεκτρονικά)
- Ε.Υ Αρχή Πληρωμής
- Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής των Επιχ/κών Προγ/των
- Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης
- ΕΔΕΛ:
  - Δ/νση 51
  - Δ/νση 52
  - Δ/νση 56
- Πανεπιστημίου 57

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Υπουργείο Εξωτερικών

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Εφαρμογής Χρηματοδοτικών και Επενδυτικών Προγραμμάτων (ΕΥΣΧΕΠ)
Προϊστάμενο Ε.Υ., κ. Χρήστο Τσίρα
Βασ. Σοφίας 1, 106 71 Αθήνα

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013»,
Προϊσταμένη Ε.Υ, κα Καρκούλη – Καραμαντζάνη Αναστασία
Μεναιχμου & Θεαφιλοπούλου 18, 117 43 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικού Σχεδιασμού, & Εφαρμογής Προγραμμάτων – ΥΠ.Δ.Μ. & Η.Δ.
Προϊσταμένη Ε.Υ, κα Μαυστακάτου Βασιλική
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

Υπουργείο Εσωτερικών

•Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Ε.Π. του ΚΠΣ 2000-2006, του ΕΣΠΑ και λοιπών Συγχρηματοδοτούμενων ΕΠ στη Γ.Γ. ΙΣΟΤΗΤΑΣ του Υπ. Εσωτερικών (ΕΥΕ-ΓΓΙ)
Προϊσταμένη Ε.Υ., κα Σταματία Καφατσάκη
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης των Ε.Π. του στόχου Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία
Προϊστάμενο Ε.Υ., κ. Εμμανουήλ Γεώργιο
Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65
570 01 Πυλαία Θεσσαλονίκης

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα
Προϊστάμενα Ε.Υ.
Λεωφ. Μεσογείων 56, 115 27 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού & Εφαρμογής των Δράσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης στους τομείς του Εμπορίου και της Προστασίας του Καταναλωτή
Προϊσταμένη Ε.Υ., κα Καλλιόπη Σαμαπάνη
Πλατεία Κάνιγγος 20, 106 77 Αθήνα

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας
Προϊσταμένη Ε.Υ, κα Παπασιώπη Ζωή
Κόνιαρη 15, 114 71 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση
Προϊστάμενο Ε.Υ. κ. Γιαμπουρά Εμμανουήλ
Λέκκα 23-25, 105 62 Αθήνα

•Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Μεταφορών
Προϊσταμένη Ε.Υ, κ. Οικονόμου Μαρία
Αγίας Σοφίας 10, 154 51 Νέο Ψυχικό

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
Προϊστάμενο Ε.Υ, κ. Νικ. Μαμαλούγκα
Αεροπόρου Ποπαναστασίου 34, 115 27 Αμπελόκηποι, Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού & Εφαρμογής των Δράσεων του ΥΠΕΚΑ στους τομείς της ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ του ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
Προϊστάμενο Ε.Υ.
Λεωφ. Μεσογείων 119, 101 92 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων (ΕΥΣΠΕΔ)
Προϊσταμένη Ε.Υ. κα Κούρτελη Χρυσούλα
Ιτέας 2 & Ευρυτανίας, 115 23 Αθήνα

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. **Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**
Προϊστάμενο Ε.Υ , κ. Γώγο Σοφοκλή
Κωνσταντινουπόλεως 45-49, 118 55 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία **Εφαρμογής Εκπαιδευτικών Δράσεων**
Προϊστάμενο Ε.Υ , κ. Βαλιάντζο Κων/νο
Ανδρέα Παπανδρέου 37, 151 80 Μαρούσι

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης & Εφαρμογής των Δράσεων του Υπουργείου Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων στους τομείς της **ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ και ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ)**
Προϊσταμένη Ε.Υ., κ. Χρυσάφη Σοφία
Λεωφ. Μεσογείων 14-18, 115 27 Αθήνα

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

•Ειδική Υπηρεσία **Τομέα Πολιτισμού**
Προϊστάμενο κ. Νταή Παναγιώτη
Θεμιστοκλέους 87 & Μεθώνης, 106 81 Αθήνα

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. **Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού**
Προϊστάμενο Ε.Υ, κ. Οικονομάκο Παναγιώτη
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Δομή Σχεδιασμού και Οργάνωσης της Παρακολούθησης της Εφαρμογής και Αξιολόγησης των συστημικών παρεμβάσεων του Ε.Π. **Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού**
Προϊσταμένη Ε.Υ, κ. Κομνηνού Μυρόπη
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού & Παρακολούθησης Δράσεων **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΥΣΕΚΤ)**
Προϊσταμένη Ε.Υ, κ. Παπούλια Σταματία
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία **Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Ενεργειών από το ΕΚΤ**
Προϊσταμένη Ε.Υ., κ. Παπαϊωάννου Ιωάννα
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία **για την Κοινωνική ένταξη και την Κοινωνική οικονομία**
Προϊσταμένη Ε.Υ., κ. Οικονόμου Ουρανία
Κοραή 4, 105 64 Αθήνα

Υπουργείο Υγείας

•Ειδική Υπηρεσία τομέα **Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
Προϊστάμενο Ε.Υ, κ. Ζερβό Γεώργιο
Γλάδστωνος 1Α, 106 77 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής τομέα **Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
Προϊσταμένη Ε.Υ, κ. Δαλαβέρη Φωτεινή
Αβέρωφ 12Α, 104 33 Αθήνα

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος **Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013**
Προϊσταμένη Ε.Υ., κ. Πολύζου Πολυξένη
Λεωφ. Αθηνών 58, 104 41 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής ΠΑΑ Ανταγωνιστικότητα
Προϊσταμένη Ε.Υ. κ. Πυριοβολή Παναγιώτα
Λεωφ. Αθηνών 54-56, 104 41 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. **Αλιεία**
Προϊστάμενο Ε.Υ. κ. Μητρόπουλο Δημήτριο
Μιχαλακοπούλου 103, 115 27 Αθήνα

•Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Δράσεων Ε.Π. **Αλιείας**
Προϊσταμένη Ε.Υ. α.α. κ. Χατζιδάκη Χρυσούλα,

Μιχαλακοπούλου 103, 115 27 Αθήνα

Υπουργείο Τουρισμού

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Εφαρμογής Υπ. Τουρισμού
Προϊσταμένη Ε.Υ. κα Μακρυνιώτη Μαρία - Αναστασία
Θεμιστοκλέους 87, 10681 Αθήνα

Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου

•Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων
Προϊσταμένη Ε.Υ. κα Μπερδεμπέ Βασιλική
Ακτή Βασιλειάδη, Πύλη Ε1-Ε2, Πειραιάς

Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας - Θράκης

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Βασίλειο Πιπσινίγκο
Ηροδότου 28, 691 00 Κομοτηνή

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

•Προϊσταμένη ΕΔΑ, κ. Ωραιοπούλου Αγγελική
Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65
570 01 Πυλαία Θεσσαλονίκης

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Κιουρτσίδη Χαράλαμπο
Διοικητήριο ΖΕΠ, 501 00 Κοζάνη

Περιφέρεια Ηπείρου

•Προϊστάμενο ΕΔΑ
Πλ. Πύρρου 1, Διοικητήριο, 45 2 21 Ιωάννινα

Περιφέρεια Θεσσαλίας

•Προϊσταμένη ΕΔΑ, κα Σαραφίδου Μελπομένη
Σωκράτους 111, 413 36 Λάρισα

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Οικονόμου Πέτρο
Εθν. Παλαιοκαστρίτσας Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

•Προϊσταμένη ΕΔΑ, κα Σταθοπούλου Άλκηστη
ΝΕΟ Πατρών - Αθηνών 28, 264 41 Πάτρα

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

•Προϊσταμένη ΕΔΑ κα Παπαθανασίου Αλεξάνδρα
Υψηλάντου 12, 351 00 Λαμία

Περιφέρεια Αττικής

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Λέμα Κωνσταντίνο
Λεωφ. Συγγρού 98-100, 117 41 Αθήνα

Περιφέρεια Πελοποννήσου

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Σκούρα Αναστάσιο
Πλατεία Εθνάρχου Μακαρίου, 221 00 Τρίπολη

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Πλακωτάρη Γεωργίου
1^ο χλμ. Μυτιλήνης - Λουτρών, 811 00 Μυτιλήνη

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

•Προϊστάμενο ΕΔΑ, κ. Βουτσίνο Αντώνιο
Σ. Καράγιωργα 22, 841 00 Ερμούπολη

Περιφέρεια Κρήτης

•Προϊσταμένη ΕΔΑ, κα Κασωτάκη Μαρία
Δουκός Μποφόρ 7, 712 02 Ηράκλειο